

Mantalslängderna är skrivna i en kort telegramstil och man måste läsa texten uppmärksamt så att man inte gör feltolkningar. Exempelvis betyder formuleringen "Olof og: mod: Brita" att bonden Olof är ogift och har sin mor Brita boende hos sig, inte att Brita är en ogift mor. Den typen av formuleringar är det gott om. Även beteckningarna "dräng" och "piga" kan vara försåtliga. De betydde även "pojke" och "flicka" rätt och slätt. I mantalslängderna kan personen Anna omväxlande betecknas som "piga" och "dotter", och då får man se upp och kontrollera om det rör sig om en eller två (eller i värsta fall flera) personer, i den mån det går. Detsamma gäller pojkar eller unga män, som omväxlande kan vara både "dräng" och "son". Genomgående används starka förkortningar, t.ex. h:^o, h:ⁿ (hustro, hustrun), S:ⁿ (son eller system), d:ⁿ (dottern eller drängen), d:^r (döttrar, dräng eller drängar), p:, p:ⁿ (pigana), p:^r (pigor) etc. Swent: betyder sventjänare och är detsamma som ryttare. Kolon används i mycket hög utsträckning som vanlig punkt. Ett vanligt uttryck är "Jbm", en förkortning av latinets "ibidem" som i regel betyder "på samma ställe", "i samma gård". Också det latinska ordet "Jtem" (även, ytterligare) förekommer ibland. Från mitten av 1700-talet var det vanligt att förkorta Anders med And^s, och son-namnen med Sam^{sn}, And^{sn} etc.

Också uppgifterna i spalten för anmärkningar kan vara svårtolkade – det kan vara svårt att veta till vilken person epitet och uppgifter hör. Det är vanligt att de hör till den närmaste personen, men för att vara på den säkra sidan är det bäst att kontrollera i vilken spalt personerna är registrerade. Här finns annars många intressanta uppgifter att hämta.

Mantalslängderna är fulla avskrifter, med det undantaget att den försäkran på heder och samvete som de ansvariga skulle avge i slutet av längden inte har tagits med (i den mån den står med från början – det är inte alltid fallet). Den som är nyfiken på hur denna försäkran såg ut (med lite variationer) kan ta en titt på mantalslängderna för åren 1741, 1745, 1796 och 1797, där den finns med. Inte heller summeringen av mantalen sida för sida eller på slutet finns med. I övrigt är allt med. Även den gammaldags stavningen är alltså i stort sett medtagen. Det finns således inga versala l:n, utan de ersätts av J (Ingrid blir Jngrid). Y och ij ser nästan identiska ut och betecknas här med ŷ, som i ordet "pŷga". Dubbelt s skrivs mycket ofta med tyskt ß, och även "dansk" ä, d.v.s. æ, kan förekomma. Allt detta försvårar naturligtvis datasökning, men går oftast att lösa med lite fantasi. Osäkra tolkningar markeras med frågetecken, och oläsliga partier markeras med [...]. Även rekonstruerade ord markeras med hakparentes, t.ex. [Joh]annes. (Dessa **principer** för stavning och tolkning gäller alla källor jag skrivit av.)

När det gäller de tvåspaltiga mantalslängderna från 1600-talet är det viktigt att se upp med sidövergångarna. Sidorna ska ses i par om två, vilket innebär att en spalt inte automatiskt går över i närmaste spalt på nästa sida.

Skrivningen av Kinda härad har varierat under årens lopp, och för ros skull har jag tagit med det i början av dokumenten, fast det inte alltid står där.

Om man är intresserad av vilka gårdar, torp och stugor som finns och funnits i Vårdnäs, så är mantalslängderna och jordeböckerna ett bra studiematerial. Jag har här tagit med ett par gårdsnamnlistor, och jag har även gått igenom när namnen dök upp för första gången i mantalslängderna (till viss del även i andra källor), liksom olika stavningsvarianter.

När man ska titta på mantalslängderna kan det underlätta visningen om man ställer in 1 cm marginaler i Word från början. Det kan också vara bra att ställa in ett exakt radavstånd på 11 punkter. Kolla även i inställningarna under menyn "Tabell" att alternativet "Stömlinjer" är bortkopplat. Om tabellkolumnerna behöver justeras – gör det högst upp i tabellen! Annars blir tabellen ojämn, på grund av konstruktionen.

Skattningslängderna dokumenterar en ny typ av beskattning som infördes av Carl XII och som byggde på skatteuttag efter förmåga och en sorts självdeklaration. De var inte populära hos adeln, som ansåg det förolämpande att beskattas efter samma regler som sina simplaste tjänare. Den försvann också när kungen dog, men ger intressant information om man orkar sätta sig in i det system som kungen själv var upphovsman till. (Systemet: En kast = 10 daler silvermynt, en hop = 100 daler, en påse = 1.000 daler, en kassa = 10.000 daler, en summa = 100.000 daler. Exempel: 142.750 daler = 1 summa, 4 kassar, 2 påsar, 7 hopar och 5 kast.) I Vårdnäs socken saknas tyvärr de två sista årens längder.